

Eskişehir

POLİTİKA ÖNERİSİ

Yerelde İklim ve Çevre
Konusunda Gençler için
Çalışmalar

www.gencliginyuzleri.org

Yazar: Aleyna Türkmen

18.09.2000 Eskişehir doğumluyum. Anadolu Üniversitesi Maliye bölümü mezunuyum. Şu anda Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde Endüstriyel Sürdürülebilirlik yüksek lisans öğrencisiyim. Gençlik çalışmalarına ve gönüllü faaliyetlerine Eskişehir yerinde katılıyorum.

Bu politika önerileri, Ulusal Demokratik Enstitü ve Sosyal İklim Derneği tarafından yürütülen Gençliğin Yüzleri Gençlik Forumu'nda ortaya çıkan sonuçlarla oluşturulmuştur. Öneriler, genç gönüllüler ve gençlik forumlarına katılan gençlerin fikirlerini kapsamaktadır. Kurumların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir ve kurumlar konu ile ilgili herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir.

Yönetici Özeti

4 Kasım 2023 tarihinde gerçekleşen Eskişehir Gençlik Forumu'nda 18-30 yaş arası genç katılımcılar yereldeki sorunlarını ve çözüm önerilerini tartıştılar. Tartışılan konular arasından "Belediyenin İklim Krizi ve Çevre Konusundaki Çalışmalarının Yetersiz Olması" önceliklendirilen konulardan biri olarak belirlenmiştir. Bu politika önerisi, Eskişehir'deki gençlerin önceliklendirdiği bu soruna dikkat çekmek ve çözüm önerileri sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Eskişehir'de gençler; kamuoyu bilincinin zayıflığı, yerel yönetimler ile sivil toplum ve üniversite işbirliğinin yetersizliği, çevre düzenlemelerinin yetersizliği, sokak hayvanlarının bakımının yetersiz kalması ve atık yönetiminin eksikliği gibi sorunları tartışmışlardır.

Bu sorunlar kapsamında sunulan çözüm önerileri arasında, yerel yönetimlerin iklim krizi konusunda bilinçlendirme faaliyetlerini arttırması, atık yönetiminin yapılarak dönüşüme katkı sağlaması, iklim değişikliği politikalarında gençlik katılımının arttırılması, alternatif ulaşım imkanlarının geliştirilmesi, gençlerin çevre bilincinin artırılması ve yerel yönetimlerin STK ve üniversite işbirliğinin artırılması önerilmiştir. Bu politika metni ile yerel yöneticilere, yerelde iklim ve çevre konusunda gençlerin sorunlarına yönelik çözüm önerilerinin göz önünde bulundurulması ve gençlerle istişare edilerek hayata geçirilmesi çağrısında bulunmaktadır.

Giriş

Bu politika önerisinin hazırlanmasındaki temel amacımız ise, gençlerin günlük yaşamlarını doğrudan etkileyen konuların üzerinde durmak ve bu konuları yerel yönetim politikalarının merkezine taşımaktır. Eskişehir'de düzenlediğimiz gençlik forumu bu önerinin temelini oluşturan gençlerin sorunlarını ve taleplerini yerel seçimlerin kapsamında tartışma fırsatı sundu. Gençlerin bu konuları tartışma ve çözüm yolları arama fırsatı bulduğu forum, bu politika teklifinin geliştirilmesinde belirleyici bir role sahiptir. Buradan elde edilen bilgiler ve gençlerin ifadeleri, politikamızın yapısını ve içeriğini şekillendirmede kullanılmıştır.

Gençliğin Yüzleri Eskişehir Gençlik Forumu'nda belediyelerin iklim ve çevre konusundaki çalışmalarının azlığı, gençler arasında öncelikli konular arasında yer aldı. Gençler, iklim değişikliğinin yerel etkilerinin kendilerini de yakından ilgilendirdiğini ve bu etkilerle mücadele etmek için yerel düzeyde daha fazla çalışma yapılması gerektiğini düşünmektedir.

İklim değişikliğinin yerel etkilerini azaltmak ve uyum sağlamak için, yerel düzeyde iklim çalışmaları yapılması gerekmektedir. İklim değişikliğinin olası ve azaltılamayacak etkilerine karşı kentlerin dirençliliğinin artırılması ve sosyal, ekonomik ve çevresel bağlamda uyum politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. İklim değişikliği; hava kirliliği, su kirliliği, atık yönetimi ve doğal kaynakların korunması gibi birçok çevresel sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu politika belgesi, iklim değişikliğinin yerel düzeydeki mevcut durumunu ve olası çevresel etkilerini belirlemeyi, buna göre politikalar geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Belediyeler özelinde baktığımızda ise, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin hazırlamış olduğu 2020-2024 Stratejik Planı kapsamında atık yönetim sistemi çevre bilincinin artırılması hedefi kapsamında verilen eğitim sayısı 2020 yılından 2024 yılına kadar sabit kalmıştır.¹ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi iklim değişikliği ile mücadele kapsamında 2022 yılında İklim Değişikliği Eylem Planı hazırlanması için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın İklim Uyum Hibe Programı'na başvuruda bulunulmuştur. Fakat iklim değişikliği uyum planı faaliyetinin gerçekleşme oranı 2023 yılında %0 sıfır olarak belirlenmiştir. İklim değişikliği uyum planı hazırlanmamıştır. Sıfır atık yönetmeliği kapsamında sadece belediyenin birimlerine üçlü sıfır atık kutuları yerleştirilmiştir.

Bu politika önerisinde yer alan sorunlar ve çözüm önerileri öncelikli olarak gençlerin çoğunlukla yaşadığı ve Eskişehir'in iklim kriziyle mücadele ve çevre konusundaki çalışmaları öncelikle uygulamasını beklediği Eskişehir Büyükşehir, Tepebaşı ve Odunpazarı belediyelerine yöneliktir.

¹Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, "Stratejik Plan 2020" https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/stratejik_plan/2020.pdf (Erişim tarihi: 28 Şubat 2024)

Bulgular

İklim krizi gençler için belirsiz bir gelecek sunmaktadır. Gençlerin birçoğu nesiller arası sorumluluk duygusu hissetmektedir. Mevsim normallerinin dışında sıcaklık olması veya zamanında yağmayan yağmur ve kar gibi durumlar Eskişehir'deki gençler tarafından vurgulanmıştır. Eskişehir'deki gençler yereldeki iklim krizi etkilerini azaltmak için harekete geçmek ve yereldeki etkilerin anlaşılması için kapsamlı stratejiler geliştirmek istemektedir. Buna göre Eskişehir'de gençler tarafından gözlemlenen iklim sorunları şu şekilde açıklanabilir:

Kamuoyu bilincinin zayıflığı

Eskişehir'de iklim kriziyle mücadele konusunda kamuoyu bilincinin yeterli düzeyde olmadığı gençler tarafından düşünülmektedir. Belediyeler, halkın iklim krizi ve çevre konusunda bilinçlendirilmeleri ve bilgi sahibi olmaları için yeterli sayıda etkinlik düzenlenmemektedir. Gençlerin doğa ile temas edebilecekleri etkinlikler yetersizdir. Atık dönüşümü, atık yönetimi, çevre, iklim krizi hakkında bilgilendirme çalışmaları yetersiz ve aynı zamanda kontenjanları azdır.

Bu durum, iklim değişikliği ile ilgili yerel halkın ve gençlerin bilinçlenme konusunda eksik kalmasına yol açmaktadır.

Yerel yönetimler ile sivil toplum ve üniversite işbirliğinin yetersizliği

Eskişehir'de iklim değişikliğiyle mücadele konusunda yerel yönetimlerin sivil toplum kuruluşları ve gençler ile işbirliğinin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Belediyeler tarafından gençlerin dahil olduğu çok az sayıda iklim çalışmaları yapılmaktadır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Sosyal İklim Derneği'nin 2021 yılında gençlerle gerçekleştirdiği bilinen "Yerelin İklimi" projesi kapsamında hazırlanan "Yerel İklim Eylem Planı" çalışması az sayıda örnekten bir tanesidir.² Gerçekleşen faaliyet sonucunda iklim kriziyle mücadele başlığı gençlerin daha çok ilgisini çekmiş ve sonrasında bir sivil inisiyatif kurmasında destekçi olmuştur.

Faaliyetlerin az sayıda olması ve medya kanallarında yeterince iyi duyurulmaması sorunlardan biridir. Ayrıca yapılan faaliyetlerin bir süre sonra takibinin yapılmaması da gençlerin güvenini kırmaktadır. Sonuç olarak; üniversite, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları arasındaki bağların kuvvetli olmaması, iklim değişikliğiyle mücadelenin etkinliğini azaltmaktadır.

²Sosyal İklim Derneği, "Yerelin İklimi" <https://sosyaliklim.org/yerelin-iklimi/> (Erişim tarihi: 28 Şubat 2024)

Çevre Düzenlemesinin Yetersizliği

Eskişehir'deki sorunlardan biri de, iklim değişikliği ve çevre düzenlemesinden kaynaklı şehirdeki altyapı ve üstyapı sorunlarıdır. Şiddetli sağanak yağışlara karşı bazı mahallelerde herhangi bir altyapı çalışması yapılmaması ve kanalizasyon kanallarının yetersiz kalması günlük yaşamı olumsuz etkilemekte, tramvay hattının neredeyse tüm caddelerden geçerek yolları daraltması, kaldırımların yayalar için kullanılamaz hale gelmesine yol açmaktadır. Kent trafiğine dahil olan özel araç sayısındaki artışa bağlı olarak trafik yoğunluğunda ve karbon salımında artış yaşanması, mevcut otopark kapasitesinin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Şehir düz ve engebesiz fiziksel yapıya sahip olmasına rağmen bisiklet yollarının yetersiz kaldığı gençler tarafından belirtilmektedir. Kent içi ulaşımında bisiklet yollarının sürekliliğinin olmaması, trafiğin içinden akması, bisiklet kullanımını azaltmakta ve gençleri teşvik etmemektedir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 2020-2024 Stratejik Planında, hızla büyüyen kent makroformu içerisinde yeşil alan miktarının oransal bakımdan azaldığı belirtilmiştir.³ Gençler de aynı görüşte olup şehrin merkezindeki yeşil alanların yetersiz kaldığını, şehrin merkezinde atıl alanlar bulunmasına rağmen dönüştürülmediğini ve gençlerin vakit geçirebileceği kamusal alanların olmadığını belirtmiştir.

Sokak Hayvanlarının Bakımının Yetersiz Kalması

Çevredeki hayvan barınaklarının kapasitesinin çok az olması nedeniyle şehrin merkezinde bir çok sokak hayvanı yaşamaktadır. İl genelinde sokak hayvanları ile belediyelerin herhangi bir faaliyetinin olmaması gençlerin dikkatini çekmektedir. Merkez ilçelerde hayvanlara ait mama ve su kaplarının yer almaması vatandaşların sürekli olarak yerlere atık yemekleri dökmesine ve plastik kaplar koymasına neden olmaktadır. Bu da ayrıca çevre kirliliğine yol açmaktadır.

Atık Yönetiminin Eksikliği

Gençler tarafından belirlenen diğer bir sorun ise atık yönetiminin eksik kalmasıdır. Atık dönüşüm uygulamaları Eskişehir'de yeterince yaygın olmayıp, şehrin her noktasında yer almamaktadır. Gençler ve Eskişehir halkı da geri dönüşüm uygulamasının önemini iyi kavrayamamıştır. Gençlerin, geri dönüşüme katkı vermesi adına bir teşvik uygulaması bulunmamaktadır. Gençlik merkezlerinde sıfır atık kutuları bulunmamaktadır. Artık yemekler ile ilgili bir çalışma yapılmaması da gıda israfına yol açmaktadır. Şehirdeki çöp konteynirlerinin sayısının az olması ve belirli sokaklarda temizlik çalışmalarının yapılmaması da çevre kirliliğini arttırmaktadır.

³ Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, "Stratejik Plan 2020" https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/stratejik_plan/2020.pdf (Erişim tarihi: 28 Şubat 2024)

Çözümler Ve Uygulanabilir Politika Önerileri

Eskişehir'deki gençlerin iklim kriziyle mücadele ve çevre faaliyetlerinin iyileştirilmesi adına çözüm önerileri oluşturulmuştur.

Bu öneriler, gençlerin iklim kriziyle mücadele ve çevre politikalarına katılmasını teşvik edecek, yerel yönetimlerdeki faaliyetlere katılımını artıracak ve bu alanda gençleri daha fazla desteklemeyi hedeflemektedir.

Yerel yönetimlerin iklim krizi konusunda bilinçlendirme faaliyetlerini arttırması gerekmektedir. Bunun sonucunda kamuoyunun iklim kriziyle mücadele için uygulamalara katılımını arttıracaktır.

- Belediyelerin gençler ve sivil toplum kuruluşları ile yerel iklim eylem planlarını hazırlaması gençlerin bilgilendirilmesini ve iklim alanında karar alma sürecine katılımını sağlayacaktır.
- İklim krizi, ekolojik okuryazarlık, biyoçeşitlilik, çevre bilinci gibi konularda gençlik merkezleri bünyesinde eğitimler, seminerler ve atölyeler düzenlenmelidir.
- Belediyelerin düzenlemiş olduğu "İklim Zirvesi" gibi teorik etkinliklere gençlerin katılımı teşvik edilmeli, pratik atölyeler ile zenginleştirilmelidir.
- Belediyenin mesleki eğitim kurs merkezlerinde "ekolojik okuryazarlık, dirençli kent uygulamaları, iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik uzmanlığı" gibi konu başlıklarında kurslar açılmalıdır.

Başarılı bir atık yönetimi sıfır atık hedefine katkı sağlayacaktır.

- Ödül sistemiyle evde atık ayrıştırması yapılmasına gençler teşvik edilmelidir. Örneğin, şehrin belirli yerlerine otomatlar konularak burdan kazanılan ücret ulaşımına aktarılabilir.
- Pazarlarda kalan gıda atıkları toplanarak kompost yapılmalıdır.
- Atık fabrikaları kurulup atık yemeklerden sokak hayvanlarına mama veya gübre yapılmalıdır.
- Gençlerin yağ, pil ve ilaçların ayrıca dönüşüme kazandırması için farkındalık oluşturacak kampanya ve teşvik sistemleri düzenlenmelidir.
- Sıfır atık kutularının yaygınlaştırılmasını sağlamak ve kullanımını teşvik etmek gerekmektedir.

İklim değişikliği politikalarında gençlik katılımı arttırılmalıdır.

- Çevre, enerji, yeşil alanlar ve ulaşım politikalarında gençlerin katılımı arttırılmalı, söz söylemede ve karar almada etkin olmaları sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimler bünyesinde iklim krizi çalışmalarına destek verecek "genç iklim meclisi/komisyonu" vb. bir yapılanma kurulmalıdır.

Alternatif ulaşım imkanları geliştirilmelidir.

- Kent merkezindeki araç yoğunluğunun azaltılmasına yönelik projeler hayata geçirilmeli, alternatif ulaşım imkânları geliştirilmeli ve gençlerin yeşil ulaşım yöntemlerini kullanımı teşvik edilmelidir.
- Karbon emisyonunu azaltmak adına gençler bisiklet kullanımına teşvik edilmelidir.

Gençlerin çevre bilinci arttırılmalıdır.

- “Çevre bilinci nasıl olmalı, nasıl geliştirilmeli” başlığında gençlere eğitimler düzenlenmelidir.
- Atık kutularının şehir merkezlerinde arttırılması ve sadece geceleri değil gün içerisinde de toplanması gerekmektedir.
- Şehrin belirli alanlarında vatandaşların plastik kullanımının azaltılması adına çok az bir miktar ödeyerek veya ücretsiz temiz su cihazlarıyla termoslarını su ile doldurma imkânı verilmesi ve bu sayede plastik atıklarının önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

Çevre kirliliği ile etkin mücadele için düzenli denetimler gerçekleştirilmeli ve caydırıcı cezalar uygulanmalıdır.

- Çevre kirliliğine neden olan ve tespit edilen kurumlar veya kişiler tespit edilmeli, caydırıcı bir vergi cezasına çarptırılmalıdır.
- Sıfır atık kutularının amaç dışında kullanılmasına caydırıcı bir miktar ödeme gerçekleştirilmelidir.

Yerel yönetimlerin STK ve Üniversite işbirliğinin artırılması gereklidir.

- Belediyeler, gençler ve sivil toplum kuruluşları ile şehrin tüm paydaşlarıyla katılımçılık odaklı yerel iklim eylem planlarını hazırlamalıdır.
- Enerji verimliliğini arttırmak adına gençler ve kurumlar teşvik edilmelidir.
- Şehirdeki işletmelere emisyon azaltımı, enerji verimliliği uygulamaları ve atık dönüşümüne katılması için belediyelerin işletmeler üzerinden topladığı vergiler ile teşvikler sağlanabilir. Karbon emisyonun azalmasına yönelik ar-ge ve inovasyon projeleri çıkarabilen kurumlara ödül sistemi ile belirli bir miktar hibe teşviği verilebilir.
- Üniversitelerde öğrenci kulüpleri ile enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bilgi artırıcı etkinlikler, bilinçlendirme ve farkındalık yaratma kampanyaları ve etkinlikler yürütülmelidir.

Yerel - Ulusal - Uluslararası Örnekler

“İklim Değişikliğini Yakala” Fotoğraf Yarışması Challenge Europe projesinin Türkiye ayağında programa dahil olan 16 İklim Savunucusu, Türkiye’deki iklim değişikliği görüntülerini derlemek amacıyla bir fotoğraf yarışması fikri geliştirdiler. Bu yarışma sonucu ortaya çıkacak fotoğrafların Türkiye’de iklim değişikliğinin etkilerini gözler önüne sermesi ve iklim değişikliği denilince akla ilk gelen imgeleri oluşturması hedeflenmektedir.

Eskişehir’deki belediyeler de sivil toplum kuruluşları veya belediye bünyesinde “Eskişehir’deki İklim Krizi Etkileri” adlı yerel fotoğraf yarışması düzenleyebilir.

⁴ British Council Turkey “İklim Değişikliğini Yakala Fotoğrafları,” (2011) <https://www.flickr.com/photos/britishcouncilturkey/albums/72157626222180690/> (Erişim tarihi: 28 Şubat 2024)

Sonuç

Bu politika önerisi, Eskişehir'deki belediyeleri iklim kriziyle mücadele ve çevre konusundaki çalışmalara teşvik etmek ve bu sorunlara yönelik çözümler sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Gençliğin Yüzleri Eskişehir Gençlik Forumu kapsamında dile getirilen sorunlar ve çözüm önerileri bu belgenin temelini oluşturmaktadır.

Gençlerin bu sürece dahil olması, gençlere sorumluluk alma, karar verme, diğer paydaşlar ile işbirliği yapma gibi önemli beceriler kazandıracaktır.

Yerel iklim eylem planlarının gençler ile oluşturulması, kamu-sivil toplum işbirliğinin planlanması ve geliştirilmesi, gençlerin politika yapım sürecine katkı vermesi gerekmektedir.

Gençler, iklim değişikliğinin etkilerini en fazla hissedecek olan nesiller arasındadır. Çevre ve iklim kriziyle mücadele için hazırlanacak strateji ve planlara dahil olmaları, onlara bu konuda daha fazla bilgi edinme ve kendi geleceklerini şekillendirme şansı verecektir.

Yerel seçim süreci boyunca ilgili politikacılara, iklim kriziyle mücadele ve çevre faaliyetlerindeki sorunlarımızı ve taleplerimizi dikkate almaları ve adım atmaları için bu somut belgeyi sunuyoruz.

ESKİŞEHİR

POLİTİKA ÖNERİLERİ

#ŞimdiSözGençlikte

www.gencliginyuzleri.org

@gencliginyuzleri

